

סוף מעשה במחשבה תחילה

נקודת מחשבה מפרשת השבוע לחיי המעשה

ריפוי חברתי

גמגמו במבוכה. בתם באה בקשרי שידוכין בשעה טובה, כעת נפוצו שמועות בישיבה שהחתן לקה לפתע בגמגום. הכלה, שהשמועות הגיעו אליה בהפתעה, ממאנת בשידוך ורצונה לבטלו.

"אם זה היה תלוי בנו", מלמלו ההורים, "אולי היה על מה לדבר. אבל הבת, הבת מסרבת. ואנו רוצים באושרה ובשמחתה. מה עושים..."

פיקח שבפיקחים היה רבי יוסף חיים זוננפלד. הוא ידע קודם לכן שדודו של החתן - רבי יוסף שימשלביץ, אחד מגאוני ירושלים - שוכב חולה בביתו. כעת עשה הרב זוננפלד חשבון במוחו: לבטח הלך החתן ללמוד עם דודו בבית, עקב כך לא הופיע החתן מספר ימים בישיבה. מישהו סיפר שהחתן לא הגיע ללמוד, אחר צירף את זה למשפט לא ברור ששמע מפי החתן והלך והפיץ את ה"עובדה" הבאה: החתן לקה בגמגום והוא מתבייש להופיע בישיבה...

"עוד לא התפללתי תפילת ערבית", הפתיע הגרי"ח את ההורים, "בה אנחנו מבקשים מאת הבורא 'ותקננו בעצה טובה מלפניך'. רצוני להתפלל הערב ולבקש מה' שיחונן אותי בעצה טובה עבורכם. אנא, בואו אלי מחר ונראה אם יש פתרון לבעיה".

למחרת שבו ההורים לביתו של הרב זוננפלד, ושמעו הצעה פשוטה בגאונותה: תתחפש הכלה לערבייה המציעה שירותי כביסה - דבר נפוץ באותם ימים - תדפוק על דלת בית הרב שימשלביץ שם לומד החתן, כאשר פניה מכוסות ברעלה ולא ניתן לזהות אותה, תציע את עצמה ככובסת, תאזין ללימודו של החתן ודיבורו

"בוקר טוב קולגה", בירך הסנדלר את הרופא כשנפגשו במעלית.

הרופא כבר לא יכול יותר להבליג. מדי בוקר מברך אותו הסנדלר, שכנו לבניין, בעת שהם נפגשים במעלית, כשהוא מצמיד את התואר 'קולגה' לאיחול. "ממתי אתה קולגה שלי? אני רופא ואתה סנדלר".

"כל אלה שיוצאים מהבית שלך", הסביר הסנדלר, "אומרים: סנדלר הרופא הזה..."

***

בתחילת פרשת נגעים מלמדת התורה כיצד נקבע שאדם טמא בצרעת. האדם מובא אל הכהן: "וראה הכהן את הנגע... וראהו הכהן וטימא אותו".

ויש להבין מדוע כפלה התורה באותו פסוק, בתחילתו ובסופו, את פועל הראייה "וראה הכהן" "וראהו הכהן".

הגאון רבי מאיר ליבוש בן יחיאל מיכל ויזר, המלבי"ם, מביא בפירושו לתורה את הסיבה לכפילות. הרעיון בתמצית: לפעמים אנחנו משתמשים בפועל "אני רואה ש..." אבל אנחנו לא באמת מתכוונים שראינו, אלא שעל ידי התבוננות בשכל אנחנו מבינים את מה שהולך לקרות.

מדגישה התורה: כאשר מגיע אדם עם צרעת אל הכהן, הכהן אמנם צריך להתבונן בראיית השכל מה נמצא לפניו, אבל לפני שהכהן מחליט האם הנגע טמא או טהור, מוכרח להיות "וראהו הכהן", לראות בעיניו בפועל בצורה הפשוטה ביותר. ללא מטאפורות.

ההורים שעמדו לפני הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד

למה לראות פעמיים?

לרפא גמגום על ידי תחפושת

ותראה כי אך שקר ענו בו.

שעתיים ישבה הכלה בביתו של הדוד, ידיה מכבסות בגדים, אוזניה מאזינות ללימוד הרהוט והברור ועיניה לחות מהתרגשות על שכמעט הרסה לעצמה את השידוך בשל לזות שפתיים של "נשמות טובות".

הסיפור הזה הוא דוגמה מצוינת לכך שאסור להאמין לשמועות לפני שרואים בעצמנו. המחשה חיה להדגשת התורה "וראה הכהן" - בעיני השכל, אבל לפני שהוא מטמא, מוכרח להיות "וראה הכהן". בעיניי.

אבל לעניות דעתי, יש כאן יותר מזה: הגרי"ח זוננפלד יכול היה להציע להורים

את התחפושת מיד ברגע הראשון. במוחו הכביר הבין מיד מהיכן צצה השמועה ומן הסתם היה לפניו גם הפתרון. אלא שהוא ירד לנפש הכלה הנבוכה. נפשה אינה פנויה כרגע לעצות ורעיונות. היא צריכה קודם כל עידוד וחיוזוק.

"בואו אלי מחר", ביקש הרב מההורים. "אני רוצה להתפלל עליכם ולבקש עצה טובה מאת ה'".

המשפט הזה - ושוב, לעניות דעתי - הוא המשפט שהכריע את כל המעשה לגמר טוב. אחרי שהכלה שומעת שהרב מתפלל בשבילה, שהוא נותן דעתו ומחפש 'עצה טובה' בשבילה, היא תסכים לבדוק את הצעתו בלי מטען שלילי ותהיה מוכנה לראות את האמת.

* * *

בתחילת פרשת מצורע מביא רש"י בשם חז"ל על המילים "ושני תולעת ואזוב - מה תקנתו ויתרפא".

התקנה, הרפואה, היא חלק חשוב בכל התהליך. לבד מכך שאין צורך לספר לזולת מה אומרות עליו הבריות (קולגה), מלמדת התורה כיצד לרפא

את הנגע הזה מתוכנו.

לחשוב על הזולת, ולספר לו שחשבנו עליו, לספר לו שאנחנו שוקדים על טובתו. כאשר נרבה בינינו אהבה ואחוה - יירפאו כל הגמגומים וכל הבעיות בין איש לרעהו.

הנותן לחברו צריך להודיעו

"וביום השמיני ימול" (יב, ג)

אל ה'אמרי אמת' מגור הגיעו דבר יום ביומו אבות רבים וכיבדוהו בסנדקאות לבניהם. ה'אמרי אמת' נהג להיענות לכל סנדקאות שהגיעה אליו, בתנאי אחד: הוא תבע מאבי הבן להבטיח לו שלא יקצץ בזקנו כלל ועיקר. והיה אם הסכים האיש להבטיח שלא ייגע בזקנו - ניא את הרבי לשמש כסנדק בברית.

יום אחד הגיע איש גס רוח שחשק בזכות שהרבי ישמש סנדק בברית לבנו. אולם כאשר ביקש ממנו הרבי שיבטיח שיותר לא ייגע בזקנו וכי זהו תנאי לסנדקאות, סירב היהודי להבטיח זאת. כיון שכך, הודיע ה'אמרי אמת' ליהודי שלא יוכל להיענות להזמנה ולא יקבל את הסנדקאות.

האיש, כאמור, היה גס רוח ועז פנים, הוא הודיע לרבי: "אם הרבי לא יבוא להיות סנדק בברית לבני - לא אכניסהו בבריתו של אברהם אבינו". אמר והלך.

ביום השמיני הודיע ה'אמרי אמת' לבני ביתו שילך לשמש כסנדק בבריתו של אותו איש, אף על פי שסירב להבטיח שלא ייגע בזקנו. "הגם שליהודי זה לא מפריע לא למול את בנו ביום השמיני", הסביר הרבי, "לי - זה מפריע!".

"אישה כי תזריע" (יב, ב)

בזוהר הקדוש נאמר "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעא תליין" (כל הברכות שלמעלה ולמטה ביום השביעי תלויות). ביארו לפי זה בספרים הקדושים שלפי התנהגות האדם בשבת קודש, בתורה ובתפילה, ובכל יתר הנהגותיו, כך תימשך התנהגותו בכל ימות השבוע.

והנה אמרו חז"ל במדרש (ב"ר יא, ח): "תני רשב"י: אמרה שבת לפני הקב"ה 'ריבוננו של עולם, לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג'. אמר לה הקב"ה 'כנסת ישראל היא בן זוגך'". הרי שהשבת הקדושה היא כאישה לגבי כנסת ישראל.

בנוסף, ביארו צדיקים שכאשר אדם מתעורר לקיים תורה ומצוות, פעולתו מכונה בשם "זריעה", שנאמר "זרעו לכם לצדקה".

לפי ההקדמות הללו מבאר בספר 'עטרת יהושע' את הפסוק: "אישה כי תזריע", כאשר מעורר האדם את עצמו ביום השבת, שהוא דוגמת אישה לגבי כנסת ישראל, לזרוע מצוות ומעשים טובים, הרי "וילדה זכר", הוא גורם לעצמו להיות בבחינת זכר המשפיע לששת ימי המעשה, שעל ידי עבודתו בשבת קודש יתעלה גם בימות החול.

החיל והחוסן

יש לאדם אמצעים לעשות חסד עם רכוש. בעיקר בדברים שאינם פְּלִים בשימוש חד פעמי. כגון: להשאיל לאחרים ספר או כלי מסוים. כמו כן, על האדם להשתדל לחלוק מרכושו עם האחרים, שכן אם ישתדל פחות לחשוב על עצמו ועל הנאותיו ויותר על הזולת, ברוב מוחלט של המקרים יוכל להעניק מממונו אשר חנן אותו הבורא - לזולת.

אם האדם זוכר על ידי מי הרוויח - מוטב. אולם הבעיות מתחילות, כאשר האדם שוכח מי נתן לו את הרכוש. בטוח הוא שכספו שייך לו ולכן עליו לנצל את מלוא ההנאה ממנו ואינו מוכן להנות גם את זולתו ולחלוק עמו.

על כך דרשו חז"ל (יומא יא:): "ובא אשר לו הבית", מהי משמעות הלשון "אשר לו"? "מי שמייחד ביתו 'לו', שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר שאין לו. הקדוש ברוך הוא מפרסמו כשמפנה את ביתו". דהיינו, כאשר האדם נאלץ להוציא את כל חפציו מביתו כדי שלא ייטמאו בנגע הצרעת, רואים כולם שיש לו את הכלים שסירב להשאיל.

דורש החיד"א את לשון הפסוק: "כי תבואו אל ארץ כנען", ארץ שלא ירשתם בכוח הזרוע, אלא בניסים - "אשר אני נותן לכם לאחוזתה" - אם לא תזכרו לעשות חסד עם הזולת במה שקיבלתם ותייחסו לעצמכם את ההצלחה החומרית, או אז "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם", שאתם נאחזים בה.

התורה? הא כיצד?"

"אחד מאלו שסחרתי עמם תבע אותי לדין תורה אצל הרב. הוא טען שאני חייב לו סכום אדיר של עשרות אלפי שקלים. לא היו עדים, לא היה שטר. מילה שלו מול מילה שלי", קרץ אליצפן בחיוך. "הרב שאל אותי ואני כמובן אמרתי שלא היו דברים מעולם.

"לאחר שבדק הרב את הדין, הורה לי שאם רצוני להיפטר מחיוב התשלום, עלי לאחוז בספר תורה ולהישבע שאיני חייב לו מאומה. וכך עשיתי.

"השנה הרווחתי על ידי התורה עשרות אלפי שקלים", סיפר אליצפן בעיניו נוצצות. "לכן אני שמח בשמחתה"

"נו, אמור לי", סיים אליצפן בתרועת ניצחון לר' ישעיה, "אם על ידי התורה הרווחתי עשרות אלפי שקלים - אין מן הראוי שאשמח כל כך בשמחתה?!..."

***

כאשר נותן הקב"ה לאדם רכוש - מבאר החיד"א - הוא אינו נותן לו זאת רק לצורך עצמו ומשפחתו. שכן כל מי שיבדוק יגלה שתמיד

"ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" (יד, לד)

בספר 'חומת אנך' להחיד"א, דקדק בלשון הפסוק: "כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם".

א. מפני מה הקפידה התורה לכתוב דווקא "אל ארץ כנען". ב. המילים "אשר אני נותן לכם לאחוזתה" ו"בבית ארץ אחוזתכם", נראות לכאורה מיותרות. אפשר היה לכתוב "בביתכם".

***

"לשמחה מה זועושה?" תהה ר' ישעיה לפשר שמחתו של שכנו, אליצפן - שנודע כעם הארץ מדאורייתא ומדרבנן - בשמחת תורה.

מתחילת ההקפות קיפץ אליצפן עם הרוקדים, פיזז וריקד, מחא כפיו ונתן את קולו בזמר. בעת רצון אחת אף כיבד אותו מישהו לאחוז בספר התורה.

כעת, לאחר זמן רב של שירה וריקודים לכבוד התורה, הגיע הזמן לנוח מעט. ר' ישעיה החליט שזהו זמן טוב לברר אצל שכנו לפשר שמחתו בשמחת התורה, זו שאינו יודע בה מאומה...

"השנה הרווחתי על ידי התורה עשרות אלפי שקלים", סיפר אליצפן בעיניו נוצצות. "לכן אני שמח בשמחתה".

"מאי משמע?" כיווץ ר' ישעיה את גבותיו בתמיהה, "הרווחת על ידי

חֲשֻבָה לְטוֹבָה

פנינים מפרד"ס התורה

הכניסה לפרדס: "ואם דל הוא" (יד, כא)

קבצן התפרץ למשרדו של גביר ידוע והחל לשפוף בבהילות את סך צרותיו. הוא מטופל בבית ברוך ילדים, רעייתו חולה, חובות משתרגים על צווארו ואין בידו להביא לחם לבית פשוטו כמשמעו.

"רגע רגע", הניף העשיר את ידו ועצר את שטף הדיבור. "לא ככה מבקשים. צא בבקשה החוצה, דפוק בדלת, תיכנס רק לאחר שתקבל רשות ותדבר בנחת".

"אולי בכסף כבודו מבין יותר ממני", השיב הקבצן, "אבל ב'שנור' אני יכול ללמד אותו כמה מושגים..."

פשט: "זאת תורת הצרעת" (יד, נז)

פסוק זה שנאמר בסוף פרשת נגעים וחותרם אותה, טעון ביאור. בא הפסוק לתחום את תורת הנגעים ולומר "זאת תורת הצרעת", משמע: זאת ולא אחרת. ומה בא למעט.

מבאר ה'ספורנו', שבא לומר שאם ראינו נגעי עור אחרים שבאים על האדם, אין לנו להכניס אותם לגדר צרעת ולנהוג בהם הסגר וכל תורת מצורע, לפי שצרעת אינה נגע עור הבא בדרך הטבע, אלא נגע רוחני שאין לו רפואה בדרך הטבע. לכך מזהירה התורה "זאת תורת הצרעת" ולא נגעי עור אחרים.

רמז: "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת" (יג, ב)

סופי תיבות למפרע של המילים

"יהיה בעור בשרו שא'ת" הם תור"ה.

אומר רבי אברהם אזולאי, בעל 'חסד לאברהם', שכידוע נגעים באים על גסות הרוח ועל כך שאדם מתנהג בגאווה. לכן מרמזת התורה שלא רק במילי דעלמא נענש אדם על גאווה, אלא אפילו התגאה בדברי תורה, גם כן סופו שיענש "כי יהיה בעור בשרו שאת"...

דרש: "והנותר מן השמן אשר על כף הכהן ייתן על ראש המיטה ללכפר עליו לפני ה'" (יד, כט)

חילוק יש בין קרבנות מצורע עשיר ומצורע עני, בין בעניין הקרבן ובין בעניין הסולת. אולם שניהם מביאים לוג שמן. פסוק זה נאמר בקרבנו של מצורע עני.

מפרשי התורה עמדו על הבדל מעניין בפסוקים של מתן השמן בין מצורע עשיר לעני. אצל העשיר נאמר (שם יח) "והנותר בשמן אשר על כף הכהן" ואילו במצורע עני נאמר "והנותר מן השמן".

הבדל נוסף מציין הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק, ה'משך חכמה': במצורע עשיר מסיים הפסוק לאחר מתן השמן "וכיפר עליו הכהן לפני ה'", ובמצורע עני נאמר "לכפר עליו לפני ה'". וטעון ביאור.

מדייק ה'משך חכמה' רעיון נפלא בדרך דרוש: הרי הנגעים באים לאדם על גסות הרוח וגאווה. והנה עשיר - מובן אפוא שגבהה רוחו על הבריות ונהג בגסות הרוח, אולם עני, שדל הוא ואין ידו משגת, מפני מה היה דל גאה?

לכן בעשיר נאמר "וכיפר עליו", שכן על ידי הקרבנות והסולת והשמן נגמרה כפרתו. אולם העני שלא הייתה לו סיבה להתגאות וכמעט לא הביא קרבן מחמת דלותו, אף "הנותר מן השמן" אינו גומר כפרתו ועליו לקוות שפעולה זו תעלה לו "לכפר עליו לפני ה'".

סוד: "והצרוע אשר בו הנגע" (יג, מה)

בספר 'דברי אברהם' ביאר את הפסוק בדרך סוד, בהקדמת דברי האר"י הקדוש שלבושי האדם הם סוד אור המקיף ששומר עליו מן החיצונים.

לפי האמור מבאר ה'דברי אברהם': "והצרוע אשר בו הנגע", מדובר כאן במצורע ששנה בחטאו וזו אינה פעם ראשונה שהוא מצורע (והרמז לכך הוא בפסוק הקודם (שם מד) שנאמר "איש צרוע הוא, טמא הוא, טמא יטמאנו הכהן", כל הכפילויות הללו ללמד ששנה בחטאו), "בגדיו יהיו פרומים", הבגדים הרוחניים שהם סוד אור המקיף יהיו פרומים ושוב לא תהיה לו הגנה מן החיצונים.

ומפני מה אירע לו כן? "ועל שפם יעטה", שכן לא נזהר בלשונו ושפתיו דיברו לשון הרע שוב ושוב על אנשים.

ומה עליו לעשות? "וטמא טמא יקרא", עליו לשוב בתשובה על כל החטאים כולם, כדי שהקב"ה יכפר לו לגמרי על חטאיו, עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא, ואז ישוב לטהרתו.